СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 223. — Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 25. вересня, 1923. — VOL. XXXI. — No. 223. — Jersey City, N. J., Tuesday, September 25, 1923. — THREE CENTS

УРЯДОВА КОМІСІЯ ЗА СТРОГОЮ РЕҐУЛЯЦІЄЮ ВУГЛЕВИХ КОПАЛЕНЬ

ВАШІНҐТОН, 22. вересня. — Вуглева Федеральна Комісія предложила урядови свою опінію про потреби вуглевого промислу, а головно про способи, якими можнаби зарадити безупинним перервам в добуванню вугля (страйкам та локавтам),

З ріжних предложень вуглевої комісії найважнійше те, яке радить федеральному урядови, щоби він зарядив широку реґуляцію (управильненне) вуглевого промислу, вживаючи до сеї ціли федеральної комісії для межистейтової торговлі.

На будуче, на думку вуглевої комісії, навіть винаходити для уряду факти про вуглевий промисел повинна комісія для межистейтової торговлі.

СПРОБИ ПОЛАГОДИТИ ДРУКАРСЬКИЙ СТРАЙК В НЮ ЙОРКУ НЕ ПОВЕЛИСЯ

НЮ ЙОРК, 24. вересня. — Щоби скінчити страйк нюйорських друкарів та довести до якоїсь полагоди непорозуміння межи центральною друкарською юнією та її нюйорським відділом, що викликав страйк нюйорських друкарів без дозволу централі, скликано на неділю масові збори членів нюйорського льокалю. Сі збори мали постановити розвязанне сього льокалю та потвердити контракт, який центральна юнія зробила з властителями друкарень.

Місто сього вийшло зовсім щось другого. Збори не зголилися пристати на предложену собі угоду та не захотіли розвязувати своєї місцевої юнії. Тим самим вони постановили боротися до самого кінця. За дальшим страйком заявилися просто всі голоси.

Голова межинародної юнії друкарів представляв зроблений ним контракт як найкращий, який можна лишень зробити, але учасники зборів не захотіли його слухати. Колиж він ще спротивився тому, аби на президії заняв місце голова місцевої юнії, який веде страйк, страйкарі не захотіли сього послухати та покинули збори.

В наслідок сього страйк нюйорських друкарів тревае далі, і десять нюйорських дневників (8 в англійській мові, 1 в італійській та 1 в німецькій) появляються далі збірним виданнем на пару сторін.

ФАРМЕРИ ХОЧУТЬ МИТА НА ЗБІЖА

ВАШІНҐТОН, 21. вересня. — Минесотський конґресмен Андерсон, голова рільничого комітету обох палат конґресу, відбув нині довшу конференцію з президентом Кулиджом, представляючи йому домагання американських фармерів.

На його думку, треба буде завести в Злучених Державах високе мито на заграничне збіже, яке не допускалоби сюди дешеве заграничне, головно канадійське, збіже.

НА ДОПОМОГУ ЯПАНЦЯМ

ВАШІНҐТОН, 22. вересня. — Зі звіту Американського Червоного Хреста за послідний тиждень виходить, що Америка зложила на допомогу для японських жертв землетрусу коло 10 мілїонів долярів, себто два рази тілько, що постановила собі зібрати.

ЧИ УРЯД МАЄ ПРАВО КОНФІСКУВАТИ ГОРІВКУ НА ПОВНІМ МОРЮ?

ВАШІНҐТОН, 22. вересня. — Під розгляд Найвисшого Суду Злучених Держав прийде незадовго три справи, в яких головним питаннем є, чи американський уряд має право переводити ревізії та конфіскату алькоголічних напитків на кораблях, котрі находяться поза 3-милевим прибережним обрубом.

ВСЕ ЩЕ ЗА ЛІҐОЮ

ВАШІНҐТОН, 22. вересня. — Сенатор Андервуд, один з провідників демократичної партії, видав публичну заяву, що чутки, буцімто він покинув свої погляди в користь Ліґи Народів, є неправдиві.

ХОЧУТЬ СКИНУТИ ҐУБЕРНАТОРА

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 21. вересня. — Незадовго має тут відбутися засіданне головного комітету републиканської партії, котрий має постановити, чи теперішний ґубернатор Мекґрей, що недавно оголосив себе банкротом, має зречися свого уряду. Більшість серед комітету є за резиґнацією, але ґубернатор опирається резиґнації всіми силами.

СТРАЙК ДЛЯ ПОЛІТИЧНИХ ЦІЛИЙ

ШИКАҐО, Илинойс, 22. вересня. — Промислові Робітники Світа (Ай. Даблю. Даблю.) оголосили страйк робітників, працюючих на кораблях на Великих Озерах та Мексиканськім Заливі. Ціллю страйку має бути демонстрація за випущеннем на волю всіх політичних вязників з американських вязниць.

Страйк мав початися в суботу. Урядники перевозотих підприємств кажуть, що заклику ніхто не послухав, та що кораблі їздять, як звичайно.

РУХ ТРАМВАІВ В НЮ ДЖЕРЗІ

ТРЕНТОН, 22. вересня. — Заряд трамваєвого підприємства Паблик Сервіс, що має трамваї в цілім стейті Ню Джерзі, подає, що воно привернуло рух на всіх лініях та що рух сей майже вже зовсім нормальний.

БОРОТЬБА ЗА КУ-КЛАКС-КЛЕН

ОКЛАГОМА СИТІ, 22. вересня. — Стейтовий ґубернатор Волтон загрозив стейтовим законодавцям, котрі вкликалися на надзвичайну сесію, що військова влада, яка править стейтом, противиться сій сесії, та що він визве ще більше війска для здушення силою всякого руху проти уряду.

НЕБЕЗПЕКА АЛЬКОГОЛІЗМУ РОСТЕ.

НЮ ЙОРК, 22. вересня. — Міські лікарі, що робили досліди над алькоголізмом в місті Ню Йорку прийшли до переконання, що алькоголізм (піяньство) в місті поширене тепер богато більше, як в 1914. році.

15,000 СТУДЕНТІВ НА ОДНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.

Нюйорський Унівеситет буде мати сього зимового семестра 15,000 студенвіт.

ПРОГИБІЦІЙНА ВІЙНА В ШИКАГО.

Наслідком війни проти прогибіції погиб в суботу в ночі відомий в Шикаго політикан Ернест Ландґрен. Поліція зробила зараз після сього ревізію в 56 салюнах та арештувала 782 осіб за нарушенне закона Волстеда.

ВИРІБ АВТІВ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Після обрахунків міністерства торговлі, фабрики автів у Злучених Державах виробили за перших 8 місяців сього року більше як два рази тільки пасажирських автів, як зроблено за цілий 1921. та 1922. рік. До кінця серпня 1923 року вироблено тут 2 мілїони 431,063 тисяч пасажирські авта та 258.771 тисяч тягарових (траків).

ПОШЕСТЬ ТИФУ НА ЛОНҐ АЙЛЕНДІ.

В місті Ислип, на Лонґ Айленді, коло Ню Йорку найдено 12 случаїв недуги тифу. На думку лікарів, є се случай епідемії, яка однак на їх думку не перейде поза межі місточка.

ФАТАЛЬНИЙ „ОЖЕЛЕК".

В селі Підбірцях під Львовом на забаві в домі Михайла Мазуркевича прийшло поміж парубками Йосифом, Війтовичем і Михайлом Шидловським до бійки, в якій Війтович пробив Шидловського ножем. Шидловські впав трупом на місци. Причиною непорозуміння поміж парубками має бути польський „ожелек" на шапці Війтовича. Переляканий страшним вчинком Війтович утік з хати, але над раном сам віддався в руки поліції.

12 ГОСПОДАРСТВ ІЗ ДИМОМ.

В Угерцях (пов. Ліско) згоріло до тла 12 сільських господарств. Пожежа повстала наслідком необережности.

ОСКАР ВАЙЛД І СПІРИТИЗМ.

Спіритизм не має мабуть ніде стільки щирих прихильників що в Англії. Богато славних людей займається зівсім поважно спіритизмом — як примір сер Олівер Ладж — про котрих не можемо сказати, що є легковірні. І Конин Дойл, славний автор літератури про Шерлока Голмса, зробився після війни, — в котрій утратив сина — фанатичним приклоником спіритизму. Недавно в „Околт Ревю" помістила дочка одного англійського вченого обширну статтю з заявами, які — одержала від самого покійного англійського письменника Оскара Вайлда! Між тими поглядами — котрі понайбільше вельми плаксиві — є і такі, що могли би зацікавити й людей, що не є спіритистами. Вайлд, своїм звичаєм — не забув висловлюватися мальовничо й „пошчо" Прим.: „Аебаром повний місяць поплине на край світа, а там повисне наче золотий гарбуз у синій ночі". Потім зовсім у стилю „справжнього" Вайлда: „Бути мертвим то найприкріща штука цілого життя — за виїмкою: бути ожененим або бути гостем якогонебудь учителя".

НОВІ ЛІТАКИ В АНГЛІЇ.

Британське міністерство для авіетики задумує збудувати три новітних аеропланів. Перший тип служитиме для комунікації з европейськими торговельними осередками, другий сповнятиме воздушну плавбу в Англії. Ці літаки даватимуть подорожним повний комфорт. Вони матимуть електричні апарати-кухні, кабіни бездротного телеграфу і могтимуть забірати зі собою більшу скількість води до пития. Будуть також скриньки для холодження. Аеропляни ці могтимуть летіти до 10 тисяч стіп високо, а носитимуть зі собою нафти й оливи для подорожі двгої на 1,300 англійських миль. Ця скількість оливи вистарчить, коли літак летить 90 миль на годину. Третій тип призначений для комунікації з Блзьким Сходом, а дасть подорожнім такий сам комфорт як і поеередні типи.

КОЛЬОНІЯ МАСАРИКА В МИННЕСОТІ.

Між ріками Ст. Луис і Гвайт Фейс (Миннесота)) американські Чехо-Словаки оснували дві гарні кольонії. Старшу з них незвали Недовлену, молодшу в честь першого президента чесько-словацької републики „Масарика".

ВІТРОВІ ТУРБІНИ.

Данія, як мала країна, не має доволі угля для руху фабрик і т. п., тому шукають инших жерел руху. Професор Ля Кур почав іще з кінцем мин. століття працювати пад використанням вітру для цієї цили. До тепер уліпшив так свій винахід, що при помочі його може витворювати електрику для одної малої фабрики. Крім цього використують у Данії вітер для висушування мочарів. Сьогодні використовують вітер на найріжнійші способи. Так можуть, як вище про Данію згадано, облекшити тягар електричним централям а заощадити мілїони гроша, коли на поодиноких місцях, побудують сталеві турбіни для вітру. Вони як ссучі помпи можуть добувати з землі воду для пития людям і звірятам, для зрошування піль і огородів, для відпроваджування шкідної води. В Америці вважають господарство не поступовим, коли не має бодай такої турбини; більші господарства мають таких турбін кілька десяток. У Голяндії висушують турбінами мочарі. В Данії є вже сотки й сотки електричних централь великих посілостей або сільських. В новіщих часах вітрова турбіна все більше поширюється по світу. Кодесо такої турбіни відповідно до потреби прикріплене на верху 2.5 до 15 метрів високого руштування, евентуально є там і велика посудина на воду. Така турбіна може на кожду годину натягнути 4 до 6.00 літрів води до висоти 15 км. Турбіна з колесом о 3 метр. проміру на 16 метрів високім руштуванню може на годину витягнуть води 10.000 до 15.000 літрів у резервоар, котрі стоять на 20 метрів висоскім руштуванню, можуть заосмотрити в воду цілу громаду а окремими рурами можна розпроваджувати воду. Можна турбінами витворювати штучний дощ. Минулорічні досліди доказали, що при помочі штучних дощів можна річно осягнути три жнива. Сьогодні істнують уже акційні товариства для штучного дощу; вони використують силу вітру.

ПОЛЬСЬКИЙ ПОСПІХ.

Польський уряд так дуже спішиться з друком нових банкнотів, що на чверть мілїонів, випущених на днях в обіг не вспів перевести корректи і замісць теперішної дати емісії поставив „цвітень 1823 р."

В БОЛГАРІЇ ЗАЧАЛАСЬ СЕЛЯНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ ПРОТИ ТЕПЕРІШНЬОЇ ВЛАДИ СТАНКОВА

СОФІЯ, столиця Болгарії, 23. вересня. — Повстанне селянства проти нової влади Станкова в Болгарії шириться в цілому краю.

Із сіл зібралося 100,000 зоружених і досить добре зорганізованих селян, котрі машерують на Софію, з наміром повалити теперішню владу і привернути правлінне подібне своєю програмою як було за пок. премієра Стамбулійського.

Міністерський кабінет під проводом короля Бориса відбув довге засіданнє, яке тривало цілу ніч із суботи на неділю.

Правительство вислало проти наступаючих зоружених селян два полки війска. Кажуть, що війско вже здержало наступ.

Сей рух є чисто селянський, але комуністи його підпирають. Вони заповіли загальний страйк на понеділок для підпертя селянського збройного руху.

На сербській границі зачинаються великі рухи по обох сторонах.

СТАН ОБЛОГИ В БОЛГАРІЇ.—ПАРЛЯМЕНТ РОЗПУЩЕНИЙ

СОФІЯ, 23. вересня. — Болгарський король Борис підписав вчера, вночі три декрети: перший про віднову кабінету; другий про розпуск парляменту (собрання); третій про проголоженне стану облоги в краю.

Кажуть, що король проголосить нові парляментарні вибори на 4-ого або 11-ого падолиста с. р.

БОЛЬШЕВИЦЬКА „РЕПУБЛИКА" В БОЛГАРІЇ ТРИВАЛА 15 ГОДИН

СОФІЯ, 23. вересня. — Болгарське правительство оголосило урядово, що відкали премієр Станков обняв владу в Болгарії, спокій в краю не був закаламучений. Дня 20. с. м. комуністи намагались проголосити советизм в деяких південних округах краю. Триста комуністів напало було на бараки в Старій Загорі в четвер пополудні, але їх прогнано. Згинуло з них пятьох, а 10 було ранених.

Також біля двісті комуністів напало було на Чірпан. Але напад їм не вдався і вони втікли. Вони розібрали зелізничий шлях перед приходом особового поїзду, але поїзд вратовано перед катастрофою. Жандарми, котрі стежили за комуністами, убили або ранили 30 осіб.

В Новій Загорі 300 комуністів приступило до атаку на ратуш. Вони захопили будинок і проголосили советську републику, яка тривала 15 годин. З Ямболі вислано проти сеї „републики" війско, яке „републику" вигнало з ратуша. Війско убило 34 комуністів, а стратило двох жовнірів. Решту комуністів полонено.

ФРАНЦУСЬКИЙ ПРЕМІЄР КАЖЕ, ЩО НІМЕЧЧИНА МУСИТЬ ПОКИНУТИ ОПІР В РУРЩИНІ

ПАРИЖ, 23. вересня. — Нині французький премієр Пуанкаре виголосив три недільні промови.

У своїх промовах він заявив, що Німеччина мусить здатися Франції безумовно і покинути боротьбу в Рурщині. Він зазначив, що Французи не дадуться настрашити німецьким большевизмом.

Як в 1918 році — казав він — так і тепер є люди в Німеччині, котрі мають очі а не видять; мають ука, а не чують. Пора вже Німцям, продовжав він, признати даремність свого опору, і бачити, що вони сунуться в долину.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗА ЗДАЧЕЮ НАЇЗНИКОВИ В РУРЩИНІ

БЕРЛІН, 23. вересня. — Німецьке правительство готове покинути боротьбу проти французької окупації в Рурщині і піддатись насилї французького окупанта.

Заки се станеться, воно поволи приготовляє до сього німецьку публику, преставляючи їй безсильність німецького опору.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ГОТОВИТЬСЯ ПРОТИ ПОВСТАННЯ

БЕРЛІН, 23. вересня. — Німецькі націоналісти готовляться до повстання і до поваленння влади Штреземана, у випадку, якби він піддався французькій окупації в Рурщині.

Зноваж правительство Штреземана також готовиться проти того повстання.

На випадок такого повстання президент Німеччини Еберт оголосить военний стан в цілій державі.

НІМЕЦЬКА МАРКА ЩЕ СКАЧЕ

БЕРЛІН, 23. вересня. — В минулий второк тут продавано німецькі марки по 300 мілїонів за одного американського доляра.

З того часу ціна була ріжна, аж в минулу пятницю ціна німецької марки знову поправилась, бо вже на торзі продавано лише по 110 мілїонів за доляра. Се сталось тому, що німецькі банки закупили паперових марок за 40 мілїонів золотих марок.

ІТАЛІЯ ПРЕДКЛАДАЄ ЮГО-СЛАВІЇ ВІЙСКОВИЙ СОЮЗ

РИМ, 23. вересня. — Тутешні газети повідомляють, що небаром мають зачатись переговори між Італією і Юго-Славією у справі вирівнання спору за державне становище пристані Фюме.

Кажуть, що італійське правительство хоче предложити Сербії військовий союз, якщо вона уступить Італії у справі Фюме.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЧОГО НЕ МОЖЕ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ?

Український Народний Союз не може заняти місця вмираючого мужа та батька родини.

Не може сього ні Український Народний Союз ні ніяка друга організація.

Зате Український Народний Союз може забезпечити родину перед нуждою.

Зате Український Народний Союз може облекшити родині тягар на случай смерти хлібодавця.

Зате Український Народний Союз може не пустити діти помершого іміґранта в старці.

Зате Український Народний Союз може дати основу самостійности родини.

Зате Український Народний Союз може увільнити вдову перед проданнем себе в подружа за дім та опіку.

Зате Український Народний Союз може піднести пошановання дітий до батька.

Зате Український Народний Союз може дати дітям та жінці свідоцтво любови батька до них.

Все те може зробити Український Народний Союз для тих, що приступлять до нього, стануть його членами.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ОРГАНІЗУЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПРОТИ НЕВИДИМОГО УРЯДУ.

В стейті Оклагомі ведеться тепер цікава боротьба. Стейтовий губернатор постановив зломити потайну організацію Ку-Клакс-Клена, котрий як він каже, хоче стати невидимим урядом та правити зпоза куліс всіми політичними чинниками на американській політичній сцені. В тій ціли губернатор завів недавно воєнне право в місті Тулсі, а відтак і в цілім стейті, покасував конституційні права одиниці, завів військову поліцію, цензуру на газети, не допускає до скликання надзвичайної сесії стейтової леґіслятури. Всіми тими способами намагається він розвязати, довести до неміччости Ку-Клакс-Клен.

Боротьба проти Ку-Клакс-Клена в Оклагомі має передовсім значіння для самого стейту Оклагоми. Там Клен дуже сильний та діяльний. Два роки тому він викликав расові заворушення проти Муринів, в яких вбито коло трийцять осіб та спалено цілу муринську дільницю міста. Сей звірський вчинок зроблено „в імени жінок та дітий Бельгії". Що ще замітнійше, то факт, що поліція міста була спокійним видцем всіх жорстоких сцен, заховуючись як такий, що стоїть зі злочинцями в тіснім порозумінню.

Має ся боротьба теж значіння для цілої Америки. Під каптуром Ку-Клакс-Клена криються всякого рода боягузливі реформатори, що під покришкою американства, боротьби проти іміґрантів, охорони протестантизму, хочуть промовляти до найдиких інстинктів американської товпи. Через те ціла Америка й все, що в ній духово здорове, з великим зацікавленнєм слідить боротьбу стейтового уряду в Оклагомі проти зорганізованого потайки та ділаючого скрито хуліганства.

Чи вийде з сього боротьби побідно хуліганство, чи вийде з неї побідником американське свободолюбство, то все таки боротьба не покінчиться, але рознесеться на всі Злучені Держави.

ЧИ ВІДДАЛИ БОЛЬШЕВИКИ БЕСАРАБІЮ РУМУНІЇ?

Старокраєві часописи повідомляють, що московські большевицькі воєнні делегати підписали з Румунією угоду, яка визначує ріку Дністер яко границю між Росією (?) і Румунією.

Се значило би, що московські большевики віддали Румунії Бесарабію, яка лежить на захід від Дністра.

Се значило-б, що московські большевики зріклися в користь румунського короля українських земель в північній і південній Бесарабії, таксамо як в Ризі зріклись Галичини, західної Волині, Холмщини і Полісся.

Про сі торги між московськими большевиками і румунським королем були вже вістки давнійше. Часописі писали, що большевики хотять продати нарід Бесарабії румунському королеви за золото, яке Румунія післала була в Росію вчасі світової війни, а яке вони вже розтринькали. Писали, що хотять продати нарід, не питаючись навіть його, таксамо як се було в Ризі.

Теперішні вісти потверджували би давнійші вістки про новий плянований злочин московської диктатури над народом Бесарабії.

Але рівночасно прийшли теж депеші з Москви, які заперечують вістку, буцімто большевики віддали Румунії Бесарабію. Сі депеші говорять, що московські большевицькі газети представляють вістку про віддачу Румунії Бесарабії яко румунську брехню і заявляють від імени свого уряду, що він ніколи не віддасть Румунії Бесарабії.

З уваги на се треба ще пождати на справджение одної з тих суперечних вістий.

Побачимо, скільки правди у вістках про новий злочин над невольним народом.

ПОЛОЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕМІҐРАЦІЇ.

(Від власного кореспондента).

Після рішення Ради Амбасадорів про приналежність українських земель до Польщі **українська політична еміґрація з Галичини рішила масово вертати до краю.**

На се рішення поважний вплив мала думка політичних організацій краю, які не щадили різкої критики супроти еміґрації і при кождій нагоді повторяли, що еміґрація повинна вертати до дому. Так само мало вплив на се рішення становище американських Українців, які в пресі голосили, що американська Україна не дасть еміґрації ніякої підмоги та що еміґрація повинна вертати до краю.

Сама думка про те, що еміґрація повинна вертати до краю, щоб там працювати для народньої справи, розуміється, правильна.

Одначе ті, що голосили сю думку в такій ріжкій формі, представляючи перебування на еміґрації як провину супроти рідного краю і відмовляючи еміґрантам дальшої матеріяльної допомоги, не брали під увагу **трудностий**, звязаних з поворотом до краю.

Отже поперше поворот до краю не залежить виключно від волі еміґрації, але також **від волі польського правительства.**

А по друге масовий поворот еміґрації до краю викликає потребу дати всім повернувшим **заробіток** або давати **їм підмогу** до часу, доки вони не знайдуть заробітку.

Легко сказати: „Еміґрація нехай вертає до краю!" Але коли одного дня до українських установ зголосяться сотки або й тисячі людий за заробітком, — то навіть ті, що перед тим займали місця в українських установах, знайдуть свої місця заняті новими людьми.

Маючи на увазі сі трудности, треба було найперше виробити плян повороту еміґрації, числячися з усіми можливостями.

Та замість сього кинено клич, який звучав неначе наказ „Еміґрація повинна вертати до краю!"

Ну, і почалася акція в справі повороту, а з сим і траґедія еміґрації.

Польща, побачивши, з одного боку в автономічній орієнтації Народнього Комітету, а з другого в такім поспішнім масовім повороті еміґрації **капітуляцію з державницького становища**, подумала, що треба Українців ще більше припекти, щоби ще смирнійші стали.

Як у краю держиться Польща тактики **політичного** виголодження Українців і зовсім не йде на зустріч новій орієнтації Народнього Комітету, — так супроти еміґрації Польща приняла тактику **фактичного висолодження.**

У Відні, де маємо найбільше число політичної еміґрації, подано польському консулятови спис усіх тих, що хотять вертати, з усіми потрібними документами.

Та минає місяць за місяцем, а паспортів на виїзд до Польщі нема. На всі запити польський консулят відповідає, що жде рішення з Варшави.

Вкінці прийшла відомість, що дотеперішні члени Уряду, які після рішення Ради Амбасадорів подалися до димісії, **не дістануть дозволу на поворот,** хиба мусять особисто просити президента польської держави о амнестію. **А всі інші мусять далі ждати на відповідь.**

Ждати і голодувати, бо ані з краю ані з Америки нема ніякої підмоги.

Уряд президента Української Національної Ради робить, що може, **а властиво більше ніж може.**

Бо задача уряду вести **політичну акцію.**

Тимчасом уряд, ратуючи еміґрацію від голоду, **видає на неї останки своїх фондів.**

На сім терпить політична акція, бо на неї нема потрібних гроший.

Такий теперішній стан. На сей стан звертаю увагу і краю й Америки.

І в краю і в Америці ведуться політичні дебати про те, чи уряд скасований уже самим рішенням Ради Амбасадорів, чи ми самі маємо його скасувати, чи помиритися з Польщею, чи стояти далі на державницькім становищі, чи творити якийсь новий державний центр і який: західно-український чи все-український, чи і на що збирати в Америці гроші.

Доки сі дебати доведуть до якого розумного висліду (тай взагалі чи доведуть-, всяка акція уряду буде спаралїжована через недостачу фондів, а еміґрація попаде в крайну нужду.

Хто не схоче вернути під польське ярмо, гинутиме в нужді. (Як умре з голоду, або в розпуці скінчить самовбивством, може діждеться теплого некрольоґу в патріотичній пресі). Инші будуть вертати одиницем, ховаючися один перед другим, та жебраючи ласки польського уряду.

Замість повороту буде **відворот,** такий, як відворот армії Наполеона з Росії, відворот нуждарів, які за всяку ціну хотять зберегти життя.

Аж тоді Польща зможе сказати, що нас перемогла!

Може мої слова видадуться прибільшеними, але до того йде, коли той хаос, який запанував у нас після рішення Ради Амбасадорів, треватиме далі.

Отже заки „зорієнтуємося й переорієнтуємося", — перше всего мусимо подбати про правильне заспокоювання біжучих потреб.

Одною з таких потреб є **постійна підмога для еміґрації,** аж доки вона в части не верне до краю, а в части не знайде собі заробітку на чужині.

Сю потребу кладу на серце американських орґанізацій.

Берлін, в серпні 1923.

Д-р Михайло Лозинський.

КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ У СТАРОМУ КРАЮ.

(Кореспонденція зі Львова).

ЗАХОРОНКИ

Є може одним із найважніщих інституцій національних, головно по містах. А саме тому, що захоронки роблять важну прислугу незаможним людям опікуються малими дітьми і дають родичам спромогу віддаватись звичайним зайняттям для куска хліба. Рівночасно захоронки охороняють дітей перед денаціоналізацією. На жаль, у нас в Галичині Захоронки, діточі огородці й вакаційні оселі ще не так поширені як у инших народів: Американців, Німців, Скандинавців, а хоч би у наших нац. противників Поляків.

Галицькі Українці почали цікавитися захоронками недавно. Перший раз порушила цю справу письменниця Наталія Кобринська на жіночім вічу в Стрию ще 1890 року. Львівські Українки заснували 1902 р. окреме товариство „Руська Захоронка" з метою закладання захоронки по цілій Галичині. У Львові повстали тоді Захоронки на: городецькім, Жовківськім і на Личаківськім передмістю. Звичайно ходить до цих захоронок 40—60 дітей в віці 3—6 літ. Провід і нагляд у Захоронках мають Сестри Служебниці. Одним із найбільших добродіїв захоронок є митрополит ґр. Шептицький.

Українське Краєве Т-во охорони дітей і опіки над молодіжю міститься при вул. Домініканській ч. 11.

—o—

„НАРОДНЯ ЛІЧНИЦЯ"

У Львові (вул. Петра Скарги ч. 4, коло церкви св. Юра) основана 1903, при матеріяльній і моральній допомозі Митрополита Андрія Шептицького за почином бл. п. лікаря д-ра Евг. Озаркевича. Тут подається вбогим хорим щодня безплатну пораду. Товариство одержується з добровільних датків жертводавців. Власних фондів не має. Воєнне лихоліття значно знищило „Нар. Лічницю". Управа старається добудувати дім на шпиталь на своїй просторій площі. Членська вкладка річно 500 мк. Гроші слати до рук скарбника д-ра І. Курівця, Львів, вул. Вірменська ч. 3)

Взаїмна Поміч Українського Вчительства (Осолінських 8) видає свій „Учительськії часопис"; має „Учительський Дім".

Тов-о допомоги воєнним вдовам і сиротам — вул. Бляхарська ч. 11. **Тов-о робітників „Воля"** — Осолінських 8, Касинове Т-во **„Українська Бесіда"** (Рутовського 22). Міщанське Касинове Тво **„Міщанське Братство"** Руська 3, **Зоря"** Тво українських ремісників, (Вірменська ч. 25) **Сила** — Т-во українських зарібників, (Краківська 17.), українське Т-во слуг **ім. св. Йосифа** Бляхарська 11, **Союз українських адвокатів** Руська 18, Т-во Українських **лікарів** (Бляхарська 11) Станове Т-во українських священиків **ім апост. Павла** — Корняків ч. 1., **Священича Каса" Ринок 10.**

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО САМІ І ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО УКР. НАР. СОЮЗА!

З ОБЄДНАННЯ

Наші завдання.

На днях одержало Обєднаннє слідуючого листа від студентів з Німеччини, який в уривках подаємо до загального відома.

„Спілка Студентів Українців.
у Німеччині, Берлін.

Високохвальне Обєднаннє!

Цим складаємо нашу щиру подяку за листа Вашого з дня 26-го червня б. р. Від щирого серця вітаємо Ваші думки, що до еміґрації. Як вже Ви могли переконатися з наших попередних листів, ми також тримаємося того погляду, що зовсім не корисно є для Краю удержувати на чужині ті сили, які мусять працювати серед рідних обставин, серед нашого народу. Стоючи на цій засаді, ми стараємося зменшувати кадри студентства в Німеччині в той спосіб, що в цілій акції запомоговій узгляднюємо лишень тих, хто виказує успіхи в студіях та не в якімразі не може вернути до дому. Всі инші студенти не обходять нашу орґанізацію, хоча-б вони й перебували в нужді, бо ми не маємо змоги навіть частинно піддержати тих, котрі таки дійсно заслуговують й знаходяться в крайній скруті. Що-ж до положення тут у Німеччині, то ми знаємо, що Вам у далекому світі не легко добре зорієнтуватися, бо Ви ніколи не зможете дивитися на нашу еміґрацію тут коремо від еміґрації в Чехії, Австрії та деинде. В дійсности-ж ста нашої еміґрації у Німеччині (маємо на думці студентство) цілком відмінний від стану в инших країнах. Поперш—самий склад: тут перебуває загалом не числячи Данціґу, коло 200 наших студентів, з якого числа коло 110 еміґранти політичні, тоб-то такі, котрим повернення до дому завязано зі смертю, — втікачі з Великої України — 70, чи довшим позбавленнєм волі, втікачі польської і румунської займанщини — 40; решта 90 еміґранти екадемічні, — тоб-то частинно ті, які студіюють на засобі батьків, а частинно такі, котрим, після перших років студій на Високих Школах у Львові, потрібне закінчення та удосконалення в тих фахах, яких бракує на наших школах. Наша орґанізація з сумом поглядає на близький зимовий семестер. Каса випорожнена вщерть. Всі, які малися гроші, видано тим, хто мусить їхати на працю, чи до лікарні. В міс. жовтні почнеться наука, — змучені працею в копальнях, на будівлях і фабриках вертати-муть до шкіл в надії, що ми зможемо дати якусь піддержку... як що ми будемо не в силі, хоч чимсь піддержати, то... сумно собі й представити... майже всі хто багато років одірваний від родини та рідної хати, залишать студії й підуть працею заробляти хліб замісць студіювати... Ми не дуже то себе потішаємо надією, що наше громадянство в Америці й Европі підніметься дати потрібну грошову поміч, — хочемо використати наперед свої власні сили, тому розробили плян відкриття ріжних закладів, які приносилиб студентству й заробіток й продуковали потрібні для життя річі. Ми проектуємо в коротці зорґанізувати власну харчівню, бо ціни на обіди сягають вже соток тисяч. З нашого боку ми маємо: студентів, які працювати-муть, як кухарі, слуги, городники та ин.; городину, яку зберемо з тих ділянок, що засіяли власними силами весною цього року близько Берліну. Але відкриття харчівні потрібує ще: помешкання, яке виносити-ме значну суму місячно; начиння та ріжного приладдя, — це все треба купити... Кидаємося в усі сторони з проханням допомогти. Чи дістанемо-ж ми щось? Просимо вибачити, що займаємо Вашу увагу так довгим листом, але цим хочемо ми спричинитися до більшого поінформовання Хвального Обєднання про ті невідрадні відносини, в яких перебуває наше студентство в Німеччині. До того-ж, — може Хвальне Обєднаннє в своїй збірковій акції потрібувати-ме цих докладніщих відомостий. Як що-б була потреба в дальших інформаціях, то просимо ласкаво повідомити. В надії, що наше приязне листування набере сталого характеру, лишаємося

З правдивою пошаною,

Петро Кожевників,
економічний рефернт.

• • •

Ми хотіли звернутись за помочию до чужих товариств. Та чи не стидно буде коли вони спитають: а скілько є Українців в Америці? І на пів міліона Українців на поклик до складання жертв на Рідну Школу зложено 1,500 дол., а на Всеукраїнську Академію Наук 25 дол.

Товариство Української Молоді занимається збіркою грошей на студентів, пише сотки покликів, висилає тисячі відозв, а який успіх? Навіть посилки оплачує своїми грішми, так що кождий зложений цент йде на ту цїль! І вся американська еміґрація не потрафить зібрати за рік стільки що місячно дає нашим студентам чесько-словацька держава. Потребу науки розуміє чужий славянський нарід, а ми ждемо і нарікаємо.

Чи ми пробудимось зі сну, в який попала вся американська еміграція? Від кого ждем спасення? Хто збудує нам державу, коли сотки найкращих робітників гине з голоду?

Поки час, берімся до праці бо знова прийдемо пізно.

Обєднаннє Укр. Орґанізацій в Америці.

**OBYEDNANNYE, Room 608,
136 So. 4th St., Philadelphia, Pa.**

СМЕРТЬ „АНГЕЛА-ХОРОНІТЕЛЯ" КОРОЛІВ.

В Парижі помер на 91-ому році життя комісар поліції Ксавер Павлі. Чверть століття сповняв він службу береження цілости коронованих голов підчас їх побуту в Парижі. Він видав книжку п. з. „Їх Королівські Величества", що містить богато цікавих подробиць та історій з париського життя коронованих гостий, що часто приїздили й інкобніто.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ОРГАНІЗУЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ВІРНИЙ СИН ПІДГІРЯ.

Сумні дні, одні за другими минають,
Нічого нового мені не приносять,
Чорні хмари, одна за другою тягнуть
Сильні дощі, зелену землю росять.

Чого це так сумно на серці?
Туга глибоко в душу в корінилась,
Оттак сидячи я в своїй кімнаті
В тяжкій задумі голова на грудь схилилась.

Думками лечу гень, гень далеко...
На галицьке гарне, рідне Підгіря,
В уяві стоїть: рідна хата, село,
Чудесний садок, огород і подвіря.

Де бистро текуча Золота Бистриця,
Хрустальними филями острі скали лупає,
Над нею стоїть грізна скала мов Львиця,
Котру нарід „Головниця" називає.

Гордо аж під чорні хмари,
Гора Козиньочка верхом неба досягає,
Колись тамтуда тяглись Татари,
Ще понинішний день нарід вповідає...

Найлучшим свідком є тут гора Клива,
Де борба шаліла, де кров червоніла,
І де немало творилося дива,
На це Головниця сама-б посвідчила.

Все це давно ділось, за короля Данила,
Коли Україну і галицьке Підгіря
Страшенна орда Татар навістила;
Лихі часи були, та невпадала надія.

Була це як раз провідна неділя;
Всюда, куда не глянь, чари природи,
Роскішні ліси, луки украшали Підгіря,
Мала оселя не сподівалась пригоди.

Нечайно післанець від отари овець
Дав селу вістку про татар знати,
Це йому оповів хромий старець,
Що хотів в салаші них переспати.

Тоді провідник оселі, а звали його Івантою,
Дав наказ оселю опустити —
А сам зібравши свою дружину до бою
Вибрав добру засідку, щоб Татар розбити.

Татарська орда, через Калиниці поле пройшла,
Найшла оселю, спалила, зруйнувала,
Забравши худобу, спокійно далі пішла,
А по оселі тільки назва хатищі остала.

Орда потяглась в гору Люблинуси Парами,
Нічого не причуваючи співала пісню
Аж поки їх не привитав градом куль тісно,
Славний Іванта з дружиною і синами.

Настала метушня, Татари почали утікати,
А окружені горсткою вірних синів Підгіря,
Як хто міг, почав себе спасати —
І кинулись стрімголов у вир провалля.

Від тоді назва скали „Головниця"
По нинішний день для Підгіряи остала,
Славлячи їх серця твердо як криця,
Що слава України не вмерла і не пропала.

Йозефів, 20. V., 1923.

Д. Купчак.

УРЯДОВИЙ ПРОТОКОЛ ПРО ВБИВСТВО ЦАРСЬКОЇ РОДИНИ

(Про трагічний кінець російської царської родини за останні роки появлялися суперечні вісти. Понизше подаємо переклад урядового звіту; свого часу зложив його прокуратор казанського трибуналу про вбивство царя з родиною. Протокол цей помістила російська еміґрантська преса в Парижі).

Панови міністрови справедливости від прокуратора казанського трибуналу.

Комунікат.

Отсим маю честь пану міністру подати отсі зізнання, зібрані після судового слідства з нагоди вбивства б. царя Миколи II. і його родини.

30 (17) липня 1918 у місті Єкатерінобурзі списав державний віцепрокуратор Котузов із горожанином Федором Нікифоровим Ґоршков слідуючий протокол. Громадянин Федор Нікифоров Ґоршков зізнає, що цілу царську родину разом із б. царем Миколою II. прикликано до їдальної кімнати. Там їм заявили, що їх усіх розстріляється. Небаром опісля роздалось кілька крісових вистрілів. Стріляли латишські жовнірі. Члени царської родини попадали на землю. Виявилося одначе, що велика княгиня Анастазія Миколаєвна жила ще. Коли доторкнулися її, почала кричати. Тоді вдарили її в голову прикладом кріса й баґнетом завдали дві рани. Цей протокол із зізнаннями Ґоршкова послужив основою для дальшого судового слідства, веденого заступником держ. прокуратора Котузовим і 30 липня надзвичайним слідчим суддею Неметкіним. Рівночасно передано слідчому судді останки ріжних спалених предметів і мальтанський хрест. Їх найдено серед таких обставин.

16 або 18. липня запримітили мужики села Коптяков Верх-Ізецької волости, около 18 верст від Єкатерінбурґа, перегрупування червоної армії в лісі недалеко цього села. Тоді в цей район нікого не пускали. З цікавости пішли туди мужики Андрій Шереметієвський і Михайло Алферов, як червона армія покинула ліс. Найшли тут покинені ями. Яких два кроки дальше побачили горбок із останками огнища. Шукали там і найшли хрестик із зеленими каменями, чотири штабки з ґорсета, спряжки з шлийок, спряжки з черевиків, ґузики і чотири скляні перли. Коли оден мужик пійшов до середини ями, побачив, що на поверхні води плавали: палиця, дошка, а дальше запримітив залізну лопату. Біля огнища запримітили мужики грушковий пень із вирізаною написю: „Гірський інжинер І. А. Фесенко. 11. липня 1918". Слідчий Суддя перевів подібне слідство і побачив у безпосередній близині ями (званої Ізецкая) спалене вугля і палиці, стару дамську ручну торбинку, а яких 12 стіп від цієї ями, надпалені шмати, мережки (кружева) і якісь чорні, лискучі рештки. Крім цього капітан Пометковський, що належав до слідчої комісії, найшов дуже брудний камінь, водяної краски, доволі великий, із нутра плоский, в білій оправі, прикрашений лискучими каменями. Пізніще, згідно з заявою знатока виказалося, що то брилянт великої вартости. Недалеко від цього місця найдено дві брудні смарагдові сканки, перли і кусень матерії, политої нафтою. В куті ями найдено рештки ручних ґранат і очевидні признаки їх вибуху. Від 2. до 8. серпня слідчий суддя переводив слідство в Іпатієвському домі в Єкатерінбурзі. В домі цьому поміщено семю б. царя під строгим наглядом. Слідство виказало, що входові двері до одної кімнати виломлено якимсь приладом; видно було на дверях сліди ударів баґнету.

Зогляду на незвичайну вагу цього випадку відступлено цей акт членови сенату І. А. Серґеєву, згідно з рішенням военного суду. Між 11. і 14. серпня розслідженo долішню часть Іпатієвського дому, де доконано вбивства. Кого застрілили в цій чи иншій кімнаті годі вже було справдити. Одно було певне, що в одній із цих кімнат доконано вбивства. Довжина даної кімнати виносила 7 аршинів 8 вершків, ширина 6 аршинів 4 вершки. На кімнатній стіні, проти входу, запримічено 16 заглублень, у ріжней висоті (від долівки). Такісамі заглублення були по лівій стороні кімнатної підлоги. Вони всі були на томусамому місці, де можна було запримітити сліди змитої крови. З напрямку слідів від куль у стіні можна догадуватися, що розстрілені клячали.

15. і 16. серпня переслухано свідка Перентія Івановича Чемадурова, камердинера царя Миколи. Він служив у царя безперервно десять літ. Свідок описав життя б. царя Миколи, підчеркав вельми строгу простоту життя і добре серце цілої царської родини і її глибоку релігійність. Після жовтневого перевороту введено великі обмеження, прим. у прохарчуванню царської семі, таксамо щодо праці і проходів. 15. (25.) квітня прийшов несподівано приказ із центрального комітету переселити безпроволочно царську семю до Єкатерінбурґа. Просьби відложити виїзду з причини недуги царевича, не узгляднено. Рішено, недужого б. наслідника престола оставити. Для його опіки осталися сестри і дворакі. До Єкатерінбурґа відїхали б. цар із царицею, велика княгиня Марія Миколаєвна і особи з двору князь Долґоруков, професор Боткін із прислугою. До прислуги належав свідок Чемадуров, діточий лікар Зеднев і покоївка Демідова. Як прибули до Єкатерінбурґа, переведено у них зараз безоглядні строгу ревізію, під проводом Діковського і команданта дому Авдеєва. В домі Іпатієва був дуже гострий режім, сторожа поводилась провокаційно. Дім стерегли в середині і з надвору червоноґвардійці; разом 36 люда. 9-го (22-го) мая прибули й инші члени царської родини: Олексій Миколаєвич, Анастазія і Тятяна Миколаєвича в товаристві кількох двірських осіб і прислуги. Свідка Чемадурова, як лише прибув до Єкатерінбурґа, замкнули у вязниці. Там він пересидів увесь час, аж як чехо-словацьке військо освободило місто. Тому незнана йому дальша доля царської родини.

12. вересня переслухало свідка Петра Шіляра, двірського вчителя французської мови. Він описав подрібно життя царської родини перед і після революції, а також у Тобольську і вкніці в Єкатерінбурзі. М. и. зізнав свідок, що родинні дорогоцінні камені забрано на бажання цариці. Щоби ці жемчуги охоронити перед большевиками, позашивали їх старанно в капелюхи, вбрання і ґузики великих княжних і двірських осіб. Згідно з потвердженням цього свідка, найдений брилянт, який йому показували, був зашитий в ґузику костюму княжни Ольги або Тятяни Миколаєвни. З инших найдених предметів, розпізнав він царицині ковтки з перлами. Найдені части щоки із штучними зубами, розпізнав як доктора Боткіна. 6. вересня 1918. прийшло письмо з поліції безпеченства в справі великої скількости предметів, около сто, що належали до царської родини. Відібрано їх від червоноґвардійців Іванова і Летемітіна. Останній заявив, що він ці речі одержав вчасти від свого брата червоноґвардійця Михайла, а решту найшов при порядкуванню в домі Іпатієва. Летемітін належав до сторожі. Він оповів, між иншим, що нічю 17. липня у долішній части дому Іпатієва розстріляно б. царя Миколу з жінкою й дітьми, льокаєм, кухарем і двірською дамою. Це довідався він від червонґардійця Стрекотіна, що тої ночі мав службу. Згідно зі словами останнього, царя вбив командант дому Юровській, після відчитання письма. Підчас цього цариця й її найстарша дочка хрестилися. Після розстріляння царя розстріляли Латиші решту членів царської родини й людей, що були з нею. Після цего сліди крови змито й посипано піском. Трупів повикидали на тягарове авто. Шофер фабрики Сколазова потвердив, що відвіз трупів тягаровим автом до ліса. Переслуханий військовий урядовець Петро Олексієвич Леонов зізнав, що 17. липня 1918. фронтовий комісар, Ґорбунов, зажадав пять тягарових автомобілів. До одного автомобіля заладовано дві бочки бензини. 18. липня вранці привезено назад два авта з порожніми бочками. Таксамо доставлено два инші авта, одначе порожні. Останнє авто доставлено назад серед таких обставин: на жадання Ґорбунова мусів свідок явитися в готелі „Америка". Там була надзвичайна слідча комісія. Шофера, що доставив авто, відіслано до дому, а замісць нього прикликано иншого з готелю „Америка". 19. липня около 6. години вечером, доставив авто новий шофер. Авто було закровавлене і заболочене, видно було також, що старалися обмити кров. Згідно з зізнанням свідка Кутенкова, звільнено наслідком недуги від військової служби і він одержав в маю посаду управителя хазяйства Робітничого Клюбу Верх-Ізецької фабрики. 18., 19. липня о 4. годині вранці, прийшли до клюбу предсідатель екзекутивного комітету, Серґій Павлов Млішкін, військовий комісар Петро Єрмаков і визначні члени большевицької партії, Олександер Костузов, Василь Левантіх, Микола Партін і Олександер Крівцов. В партійній кімнаті клюбу мали вони тайну конференцію. Підчас цього свідок чув виразно лише одну замітку: „Загалом було їх тринайцять. Тринайцятий був доктор". Коли розмовляючі запримітили тут свідка, вийшли до огорода, щоби Кутенков не міг їх більше підслухувати. Одначе Кутенков укрився в траві і дальше підслухував. Передівсім чув він, як Костузов говорив: „Вже два дни працюємо, вчера похоронили ми і нині щераз наново хоронити". Дальше чув свідок, що Левантіх, Партін і Костузов брали участь у похороненню вбитого царя і його семі. Питання завдав Крівцов, пояснення давали Левантіх і Партін. Вони вихвалювалися своєю роботою. Так Левантіх, м. и. сказав таке: „Як ми ввійшли до середини, були вони ще теплі. Я навіть царицю обмацував. Вона була тепла!..." Опісля завдавали ще инші питання, прим.: „Як були вбиті зодягнуті? Були гарні? Скільки було їх". Про одяг говорив Партін, що всі були зодягнені по цивільному. В частях одягів були позашивані дорогоцінні предмети. З поміж убитих ніхто не був гарний — Свідок чув іще, як хтось запримітив на це: „На померших не пізнати краси". Потім чув дальше: „Говорили, що престолонаслідник помер у Тобольську, одначе він був також між розстріляними". Про місце похоронення чув такі слова: Насамперед похоронили їх у двох місцях біля Єкатерінбурґа. Потім їх знову відкопали і похоронили в кількох ріжних місцях. Одначе цих місць не означено близше. Хтось говорив про вбитих; чув імена: Ніколяша, Саща, Татяна, престолнаслідник, Вирубона, престолонаслідник, Вирубо- міг зрозуміти. При цьому щераз підчеркано, що доктор був тринайцятий.

Державний прокуратор трибуналу казанського округа:

Н.Міролюбов.

12. грудня 1918, ч 38 Омськ.

(Урядова печатка.)

ПОЗІР! ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. І ОКОЛИЦІ. ПОЗІР!

Заходом Укр. Ам. Кружка в Провіденс, Р. Ай., скликується **ВСЕНАРОДНЕ УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ на неділю, 30. вересня 1923.** Віче відбудеться в Укр. гали під ч. 45 Pilgrim St., Providence, R. I. Початок точно о годині 2.30 пополудни. Тема віча: Коли буде освоболжена Східна Галичина, Волинь, Холмщина, Буковина і т. д. Бесідник віча з Ню Йорку.

Український народе! Дзвін голосу конаючих наших братів і сестер добивається до наших сердець і кличе нас на всенародне віче. Покажім що в нас солідарність, що в нас одна братня згода, а тимсамим скорше допоможемо вирватись на волю з вшекпольської кормиги і кайдан. Тож на всенародне віче запрошуєсь усіх щирих синів і доньок Неньки України з Вунсокет, Р. Ай., Менвил, Кромптон, Сентрал Фолс, Павтакет, Онвіл, Тавтон і Фол Рівер, Масс. Запрошує

23 **Укр. Ам. Кружок.**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

ТРЕТИЙ ТОМ.

(67)

Банкет тривав до пізнього вечора. Пани і робітники були дуже веселі.

При кінці банкету Фелікс сказав покликати до себе Петра Шафрана.

Він представив його князю.

„Це той справний робітник, про якого я казав вашій ексцеленції."

Шафран почув, що кров шибнула йому в обличчя і до скрань.

„Ну, хлопче, ведеться тобі добре, від того часу, як ми з тобою не бачилися?" промовив Фелікс: „Боїшся ти ще так дуже доктора? Ну, тут я даю тобі невеличкий пластир. Вигой ним перебутий жах." І при цім він вийняв з свого листивника нову сотку і всунув Петру в руку. „Не мені, а ласкавій пані мусиш ти поцілувати рук."

Петро Шафран послухався і поцілував Евеліні руку, або краще сказати її ніжнофіолетову рукавичку.

Який добрий, слухняний хлопець зробився з людоїда.

„Ласкава пані хоче тобі добра," продовжував Фелікс. „На її припоручення його ексцеленція, ласкавий князь, зволив зарядити, призначити тебе доглядачем за копальнями акційної кольонії з тисячею ґульденів річного удержання. Що ти скажеш на це хлопче?"

Що-ж би він мав говорити! Він поцілував руку і ласкавому князю.

„Ну, а тепер випорожни зі мною шклянку!" промвив пан Каульман, наливаючи з шляхетною недбайливістю Петру Шафрану шипляче шампанське в чарку. „Най живе наш найласкавійший президент, найяснійший князь!"

„І най живе найкраща пані!" додав ґалянтно князь, ранійш ніж загремів туш, і тоді всі четверо торкнулися чарками: Петро Шафран, князь, банкир і гарна пані.

Робітники були очаровані цею сценою. Таке високе панство чокається з звичайним робітником. Вони справді люблять нарід.

Петро Шафран міркував собі про те, хто з обох панів сидячих праворуч і ліворуч гарної пані є її чоловіком і чим міг би бути иньший.

Він випорожнив пугар, але від нього він не довідався про те, що він хотів би охоче знати.

Кінцем свята був чудовий фаєрверк. Золоті іскри вибухаючих ракет розлітались над копальнею Івана.

Наступного дня прийшов Петро Шафран до Івана і заявив, що він вступив на службу до панської копальні.

Іван промовив гірко: „Ти також? — Ну то йди!"

Шафран був ще блідший ніж звичайно. Він чекав, що Іван докоряти-ме йому, і коли цього не сталося, йому вирвалося те, що давно вже давило йому серце.

„Чому ви назвали тоді цю людину доктором?"

„Бо він є ним, він доктор фільозофії."

Шафран загрожуючи підняв свій палець.

„Тому всеж не було по правді називати його тоді доктором."

„По цім він повернувся і вийшов не прощаючись."

Сила духа Івана була поставлена на тверду пробу.

Його найкращі люде полишили його. Могутні, кольосальні капітали кинулись на його підприємство, щоб змести його, всі покупці полишили його. Треба було мати міцне серце, щоб не втікти з цеї маленької закопченої хати і не полишити тріюмфуючому противнику своє не даюче прибутку підприємство.

Але в цій великій поразці при нім лишився справжній, незмінний, добрий приятель, який не дав йому потрапити в роспач: один раз один.

Цей приятель сказав йому, чим є те, що він бачив перед очима.

„Є це спілка промисловців?" — Ні, спілка біржових спекулянтів.

„Займаються вони народнім господарством?" — Ні, вони грають газардову гру.

„Є це фабрична кольонія?" — Ні, це вавильонська вежа.

Двічи два є чотири і вічно лише чотири.

І коли всі цісарі світа патентами і указами постановлять, що двіче два від тепер має бути пять, і коли всі пани накажуть в булах вірити, що двічи два пять, і коли всі фінансові королі обчислять двічи два як пять, то воно всеж лишиться вічно чотири.

Це величне акційне підприємство хоче працювати проти цеї непорушної істини. Товариство будує, набуває, засновує, заключує договори, купує і продає з легкодумним марнотравством — все це проти один раз один. Це підприємство не має ціли працювати для будучої користи, але для хвильового успіху.

„Я переживу цих безсмертних!"

— — — — — — — —

При кінці року товариство чекала ще одна несподіванка.

Бондаварські акції почали вже закріплюватися між 35 і 40 ґульденами надвишки, хоч і наближався речинець вплати другої рати.

В цей час молоді папери звичайно падають.

Пан чанта гадав якраз, що тепер найкращий час продати комусь свої акції і видобути срібло назад.

Тим часом якраз тоді він дістав від Шпіцгазе таємне повідомлення, щоб він стерігся продавати щось. Сьогодня дирекція звела білянс за два минулі місяці і на найблищих загальних зборах зробить акціонерам несподіванку та поділить між ними 20 процентів дівідендів, після чого акції зараз знов піднимуться. Най він використає цю таємницю.

І справді товариство мало цю несподіванку. Перші два місяці діяльности бондаварської фабричної кольонії дали такий блискучий зиск, що окрім тантєм за керовництво на кожду окрему акцію припав дівіденд в 6 ґульденів, що було нечуваним зиском на вплачені перед на два місяці 35 відсотків.

Прочитавши це Іван вибух голосним реготом.

Він знав найкраще, з яким зиском працює фабрична кольонія. Але дуже легко скласти інвентар так, щоб готівка в касі фіґурувала як чистий зиск. Що розуміють в цім багато простих акціонерів. Члени керуючої ради вже розуміють це, вони знають, що вони роблять. Свій зиск вони добули собі вже равійше, а публіка най собі плаче.

На полі біржі не проклямовано военне право.

Отже пан Чанта не продав своїх акцій, заплатив сріблом також другу рату, тішився з приводу зиску і благословив Шпіцгазе, який перешкодив йому продати його папери по 35, які по тижню піднялися на 45.

А Іван спокійно придивлявся до цього пекольного дурисвітства: „Як довго тревати-ме ще цей жарт?"

(Далі буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ДОЛЯРИ

ДО ГАЛИЧИНИ І НА УКРАЇНУ

пересилаємо почтою і телеграфічно в скорім часі за низьку оплату і виплачуємо долярами в місце замешкання адресата.

ПРОДАЄМО ШИФКАРТИ

Поручуємо свої услуги в справах: повороту до краю і приїзду в Америку; вироблення паспортів і афідевітів та полагоджуємо справи нотаріяльні.

ПРИНИМАЄМО ОЩАДНОСТИ

Голосіть ся особисто або листовно в рідній мові до:

STANDARD BANK
AVE. B. COR. 4th ST. NEW YORK

DR. M. SMITH
16 EAST 7th STREET, NEW YORK
Tel. Orchard 6672
коло церкви св. Юрія
Говорить по українськи.
Лічить успішно недуги мущин, жен щин і дітей.
Найновійші електричні апарати

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН
як легких, жолудка, нирок, печінки, кишок і шкірних недуг, висилення нервів, ревматизм, острі нервові і хрящеві недуги.
Порада даром.
Dr. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Межи 4th Ave. a Irving Place
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

Лікарська канцелярія українського
ДОКТОРА К. БІЛИКА
при співучасти лікарів спеціялістів, що недавно прибули з краю.
91 ST. MARK'S PLACE
(8-ма улиця, коло 1-ої Евн)
Урядови години: від 12. до 2. і від 6 до 8. веч. Телефон: Dry Dock 5143

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
203 EAST 13th STREET
близько 3-ої Евні
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 9-ої рано до 8-ої вечер,
Tel. Stuyvesant 4032

УКРАЇНСЬКИЙ ХИРОПРАКТОР
ДР. АНДРЕЙ БОРАК
лічить виключно ріжні задавнені недуги.
Ню Йорк офіс: 210 E. 17th Street
Понеділок, середа, пятниця від 10. рано до 8. вечер. Неділя від 10. до 1.
Бруклин офіс: 583 Bedford Avenue (cor. Keap Street)
Вівторок, четвер, субота від 10. рано до 8. вечер.

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!
Для Народних Домів, читалень як також і приватних хат.
ВЕЛИКИЙ КОЛЬОРОВИЙ ОБРАЗ 28x22 ЦАЛІВ
БОГУН ПІД БЕРЕСТЕЧКОМ 1651 Р.
репродукція славного маляра Івасюка.
ЦІНА $2.00.
Замовлення слати на адресу:
"SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ВИКАЗ РІЖНИХ ФОНДІВ

які вплинули до Обеднання по день 31. серпня с. р.

1) Фонд Інвалідів:

1) З переносу з липня........$ 7.86
2) Ню Гейвен, Конн., переслала Агафія Бундзяк 5.00
Зложили: А. Бундзяк 1.50; Д. Домарецький 1.00; А. Наджоба, А. Наджоба, А. Зборовська, М. Кирвичций по 50 цнт.; А. Кливак, В. Вдовичин по 25 цнт.
3) Рочестер, Н. Й., з розпрадажі книжок, Т. Швець 1.50
4) Питсбурґ, Па., від Ліги Горожан переслав Т. Іваніцький... 20.00
5) Перт Амбой, Н. Дж., від Співацького Кружка переслав П. Щуцький на фонд Інвалідів 27.65, на уділи Кооперативи Інвалідів 32.00 — разом 59.65
Зложили уділи: С. Куций 20.00; о. Й. Чаплинський, А. Тінецький по 5.00; Г. Мисак, Н. Шийка по 1.00.
6) Кромптон, Р. Ай., А. Кондрат 2.00

Загальна сума з днем 31. серпня $96.01

2) Фонд утікачів на Кубі:

1) З переносу з липня $76.25
2) Канайогаріє, Н. Й., А. Тарас 7.00
3) Кромптон, Р. Ай., А. Кондрат 2.00
4) Ню Кенсінгтон, Па., від парохії переслав о. П. Процько....10.00

Разом $95.25

3) Фонд О. Кобилянської:

Ню Гейвен, Конн., переслала Агафія Бундзяк 12.00
Зложили: Агафія Бундзяк 10.00; Йосифина Будз і Анна Зборовська по 1.00.

4) Фонд Академії Наук в Київі:

1) З переносу з липня........$ 7.00
2) Карнегі, Па., о. О. Пристай..10.00

Разом $17.00

5) Фонд сиріт:

З переносу з липня ....$ 6.50
Трентон, Н. Дж. П. Стадник (сир. Филаделфія) 11.50
Зложили: М. Нимет 5.00; І. Морозко, Н. Нимчик, Павло Іван, А. Личко, А. Ференчак по 1.00; А. Онді, Г. Свобода, С. Мищишин по 50 цнт.

Разом $18.00
На студентів: Кромптон, Р. Ай. А. Кондрат 2.00
На політичних вязнів: Ню Йорк, Ліга Горожан, переслав П. Сокальчук 12.00
На фонд Федака: Жолієт, Ілл., М. Болехівський 5.00
На голодних на Вел. Україні: Жолієт, Ілл., М. Болехівський... 5.00
На Літературно Науковий Вістник: М. Болехівський, Жолієт, Ілл. 3.00
На Світ Дитини: Жолієт, Ілл., М. Болехівський 1.00
На Тайний Університет: Жолієт, Ілл., М. Болехівський........ 1.00
Для Д-ра Бурачинського: Рочестер, Н. Й., Юлія Піха 2.00
На Кооперативо-Школу, Пеорія, Ілл., А. Батюк 5.00

Загальна сума $36.00

На ріжні фонди вплинуло в серпни (крім народного податку і школи) $176.65

Касове зіставлення від 9. липня по день 31. серпня 1923.

Стан каси дня 9. липня 1923 (по провіренню контрольної комісії: о. Др. М. Копачук, Г. Пипюк, о. В. Сполітакевич) ..$2667.41
Загальна сума приходів за липень 693.01
Загальна сума приходів за серпень 1.219.60

Разом $4580.02
Загальна сума розходів (посилки до краю, оголошені в часописи) 2.468.24

Остає в касі Обеднання з днем 31. серпня 1923 ....$2111.78
З того на банковій книжці:...$2108.78
В підручній касі Обеднання.... 3.00

Разом $2111.78

Всі гроші прислані до Обеднання на спеціяльні цілі, назначені жертводавцями, будуть в цілости відослані адресатам в перших днях вересня.

Обеднанне Укр. Орг. в Америці.

ПОЗІР! ЙОНКЕРС, Н. Й. І ОКОЛИЦЯ.
Тов. Подільська Січ, від. 8 У. Н. Союза
— устроює —
ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ
В НЕДІЛЮ, 30. ВЕРЕСНЯ 1923
в Prospect Hall, 49 Buena Vista Ave.
Початок о годині 4. по обіді.
Запрошуємо всіх Йонкерщан і всіх доокoличних Українців. Просимо бр. св. Михаїла, бр. св. Івана Хрестителя, бр. св. Володимира, бр. св. Андрея і Сестрицтва, Т-во Співацьке ім. Лисенка, місцевої парофії як також Т-во Тараса Шевченка з Гейстінгс ан Гудсон, Н. Й. Приґравати буде добра українська музика в числі 20 мущин. Тої музики Йонкерщане не мали нагоди чути. Прийдіть всі як оден а послухаємо старокраєвих і американських танців. Вступ 50 цнт. для старших, діти даром при родичах. Добрі напитки, свіжа перекуска і весела забава, за що ручить КОМІТЕТ. 23,25,26

ФАРМИ!

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

На продаж фарма 100 акрів, сад, ліс, дім на 14 кімнат і 4 другі будинки, машинерія, 3 корови, кінь, 150 курий. Ціна $3100, готівкою $1500. 15—

Фарма 100 акрів, сад, ліс, дім на 8 кімнат, 5 инших будинків, машинерія, ріка, вода в хаті, 9 штук худоби, 2 коні, 500 курий, 3 милі до міста, школа близько, 40 акрів орного поля. Ціна $3800, готівкою $1800.

F. FILANOWSKY,
103½ St. Marks Pl., E. 8th Street, New York City.

МУШУ СПРОДАТИ свою 160 акрову фарму, з чого 60 акрів будівляного ліса і пасовиско, земля рівна і без каміння, 6 будинків, дім на 10 великих кімнат з водою і порчом, 7 коров, 2 добрі коні, 250 курий, 10 акрів корни, 10 акрів гречки, 20 акрів вівса, 7 акрів картофлі, сіно і город, автомобіль, машина до дров і машини фармерські; в самім місточку, 3 милі до маркету і колеї, при твердій дорозі; своя ріка. Спродам за $5,500, вплати $2000. Властитель: **W. Buski, P. O. Box 592, Broadalbin, N. Y.** 22-26

ФАРМА 237 АКРІВ, з чого 125 акрів грубого ліса і пасовиско, решта рівна урожайна земля, великий сад, 8 будинків, дім на 8 кімнат з водою і порчом, телефон і сайло, ріка, школа при фармі, 15 коров, 3 ялівки, 2 коні, свиня, бугай, 300 курий, 10 акрів корни, 4 картофлів, 1 акер гречки, 400 бушлів вівса, 200 бушлів жита, 150 бушлів ячменю, 85 тон сіна і великий огород, до міста 1 миля, 3 милі від двох великих міст і колеї, $200 в місяць приходу за молоко. Все за $8500, вплати $3000. 19-23

ПАВЛО КУТИНСЬКИЙ,
263 Avenue B, between 15 & 16 St., New York, N. Y.

МАЮ ДО СПРОДАЖИ свою фарму 60-акрову, з чого 15 акрів грубого ліса і пасовиско, будинки добрі і великі, дім на 8 кімнат з водою і порчом, стайня мурована, земля чорна і без каміння, 6 коров, теля, 2 коні, 125 курий, 35 тонів сіна, 300 бушлів вівса, 150 бушлів жита, 5 акрів картофлів, 3 акри корни і огород, машинерія, 3 милі до міста і колеї. Спродам за $3800, вплати $1500. **P. Kameski, Farmer, P. O. Box 592, Broadalbin, N. Y., Fulton Co.** 22-26

ПОЗІР УКРАЇНЦІ!
СВІЙ ДО СВОГО!

Подаю до відома українському загалови, що маю до перепродания богато домів, як рівнож всяких бизнесів: як ґросерні, бучерні, кенди штори, сальоні з галями. Рівнож перепродаю фарми, лоти під будову в ріжних місцевостях як і в самім Нюварку по цінах можливо умірковаиих. По інформації пишіть на адресу:

JULIAN DEMKIW,
REAL ESTATE BROKER
58 Morton Street, Newark, N. J.
17,19,21,23,25

НА ПРОДАЖ фарма 24 акри, одна і пів милі до міста, великий дім з 9 кімнат, велика барна і другі забудовання, 2 коні, 1 корова, безроги, кури, вся фармерська машинерія, вози і прибори, сіно і збір, річка іде через фарму. Ціна $1500, готівкою $1000. Голоситися до: **Chas. Beletsky, R. F. D. 2, Broadalbin, N. Y.** 23-26

СПРОДАМ ФАРМУ, 47 акрів. З того орного поля около 25 акрів, решта ліс і пасовиско, 9 коров, 2 ялівки, оден кінь, кури, качки, 2 безроги, сайло вже наповнене, сіна есть подостатком, всі знаряди потрібні до фарми, будинки нові, дім з 5 кімнат, земля урожайна, близько гостиниця що іде з Гартфорд до Ню Лондон, близько Норвіч. Від Колчестер 1 миля, кольонія українська, есть тут кілька европейських фармерів і українська церков. Фарма мусить бути спродана по причині другого бизнесу. Голоситись впрост на фарму листовно або особисто. Хто хотів би приїхати і оглянути фарму, зволить повідомити листом про се, а я зачекаю на стації. Адреса: **Nykolai Lyszczyszyn, Box 75, R. F. D. 3, Colchester, Conn.** 23-24

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

Американська Злучена Корпорація в Ню Йорку, котра підписала з совітським урядом умову, беручи на себе зобовязанне вести з Росією не менше $2.400.000 річного інтересу, виконує сю умову, як доходять вісти з Москви, які вказують що за один місяць лишень зроблено бизнесу понад міліон долярів? В сій сумі між иншим знаходиться контракт на $250.000 за тайпрайтери. Всі виплати проваджуться в американських долярах. Чи Ви знаєте, що Ви повинні самі судити і порівнати Мюред з якими небудь иншими циґаретками у світі? Тоді переконаєтесь чому Мюред турецькі цигаретки суть найбільшої світової слави.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПО ДОРОЗІ В ПРОПАСТЬ.

(Про польську марку).

В варшавському „Куріер-і Поранім" находимо статтю, написану з приводу появи польських „цьверцьміліонувек", якої деякі місця годиться навести дослівно.

Найвисші банкноти, які до вчора іще були в нас в обігу — читаємо там — були означені пядесятьма тисячами польських марок. Після поетичного біржевого жаргону ті банкноти „опевали" на 50,000. Текст того „опеваня" був такий:

„Польська держава приймає на себе відповідальність за виміну отсего білету на майбутню польську валюту після відношення, яке для польських марок ухвалить законодатний сойм". Під цим текстом підпис: „Варшава, дня 20. жовтня 1922". Диковинкою цього тексту був факт, що в момент випуску цих банкнотів... законодатний сойм не істнував. Текст повторено механічно з банкнотів, виданих ще перед скликанням законодатного сойму, коли ще треба було писати „польська держава" замісць „Република", бо щойно законодатний сойм мав усталити не тільки відношенне майбутньої польською валюти до тимчасових марок, але також і форму влади в Польщі. В тому сліпому повторенню старого тексту було очевидно певне нехлюйство, яке ціхує польську фінансову господарку. Законодатний сойм не виконав свого обовязку і не випустив польської валюти а вартости тимчасових знаків не усталив. По просту лишив це на „кращі часи" і на „Боже змилування".

Часи мінялися а з ними мінялася вартість марки.

Довший час найвищим банкнотом Позичкової Каси була тисяч-марківка. Друковано тих білєтів сотки, тисячі і міліони.

„Для вигоди публики" випущено пятитисячки, без означення дати емісії. Друкарська машина мала в той спосіб меньше клопоту. І розганялася чимраз далі. Друк міліона десятитисячок потребував... стільких часу, що друк міліона тисячок. Жовтень минулого року приніс пядесяти-тисячки, нині варті менше аніж колись тисячки. Щасливо доходимо до суми шести тисяч міліярдів, инакше шести триліонів, тої необнятої, астрономічної продукції. Кождий день приносить нових 80 міліярдів.

Три дні тому появилася в пресі несподівана звістка, що **для припинення виплат куфрами пускається в обіг... чвертьміліонові банкноти.** При тому комунікат телеграфічної агенції успокоював, що ці „банкноти не творять збільшення інфляції, але призначені тільки до заступлення низших відтинків" і т. д. Правдивість цього твердження дасться ствердити в найблизьчих днях і тижнях.

Для уряду, який засмакував в биттю банкнотів з такою пасією, що протягом трох місяців видрукував їх більше аніж всі попередні польські уряди за чотири і пів року істнування польської держави, супроти нового облегчення фабрикaнції, покуса стає так великою, що треба надлюдської сили волі і ангельської доброти, щоби з того облегчення не скористати.

Друк паперового гроша в урядів, які зійшли на цей шлях, є найстрашнійшим з налогів; легче звичайному смертельникови відзвичаїтися від горівки, від тютюну, від морфіни, аніж міністрови скарбу від встрикування в державний організм бібули з грошевими знаками.

А до міністра фінансів простягають звідусіль руки жадні гроша.

Міністер, який управляє правдивими грішми, може лякoнічно відповісти: „Не маю і не дам!" Міністер, якому друкарська машина доставляє вісімдесять міліярдів марок, не має такої відповіди. Кождий йому каже: „Кажи видрукувати!" А на це є тільки один арґумент: „Друкарня не всилі подолати".

„Нині відпадає і той арґумент. Друкарні, які вибивали півтора міліона пядесятитисячок в день з тою-ж легкостю бити-муть тепер півтора міліона чвертьміліонівок. Витворюється зачароване, блудне колесо. Кожда видана з друку нова сума бонкнотів зменьшує вартість банкнотів, які остають в обігу.

Гуляємо з інфляцією так грізно, як не сміли ми досі навіть припускати. **Ми вже опинились на ласці криміналістів і вітрогонів, які пактують з плютократією світа нібн „в імени польської держави" і кладуть свої ославлені підписи під передуговоі пунктації з тієммими аматорами на наші богацтва, на наші жерела приходів.** Доходить до того, що чужі уряди звертають увагу на неможливість приймати підписи таких скандальних посередників. Опінію одурюється запевненнями, що з тих переговорів пливе вже сотня міліонів долярів на „основанне емісійного банку" і на нову валюту, а афернсти усіх віроісповідань радіють, що нічого з того не вийде, а доляри розпливуться в їхніх руках.

Випуску нових банкнотів доконано поза плечима сойму, навіть поза плечима дотеперішнього міністра фінансів Ліндого, який кінець кінців мусів уступити. Нові чвертьміліонівки є символом нової фази безустанної державної кризи, нової фази, якої сумні наслідки не дадуть на себе довго ждати...

НОВІСТЬ! DETROIT і HAMTRAMCK, МІСН. НОВІСТЬ!
Спів. Драм. Тов. Івана Котляревського
— відограє —
В НЕДІЛЮ, 30. ВЕРЕСНЯ 1923
В ГАЛИ УКРАЇНСЬКОЇ ХАТИ
під ч. 2240 Grayling Street
УКРАДЕНЕ ЩАСТЄ
драма з сільського життя в 5-ох діях
ВСТУП 50 ЦЕНТІВ.
Початок о годині 7.30 вечером.
Запрошуєтся до як найчисленнійшої участи.
23,25 КОМІТЕТ.

МОСУЛЬ — НІНІВА

Співробітник „Таймсів" описує свої враження в арабському місті Мосулі, біблійний Ніниві. Велике значіння для кождого міста має його назва, а головно таку славну історичну минувшину і біблійну славу, як назва „Нінва". Тому дивна — каже згаданий кореспондент — що англійське правительство не привернуло місту Мосулеві його біблійної назви. Мосуль лежить на тому самому місці, де колись були західні передмістя старинної Ніниві. Асирійці кажуть, що Ніниа найстарше місто, яке колинебудь збудувала людська рука. Це, само собою льокально-патріотична пересада. Одначе вже Гаммураббі згадує Ніниву в одній написі, що походить менше більше з року 2280 перед Христом. Богато володарів панувало в Ніниві, заки там Геннахеріб збудував там величаву палату. Есаргадон що правда не мешкав у цій палаті, але велів збудувати неподалік його побудувати богато величавих палат для краєвих богів. Асурбаніпаль, воєвничий і замилуваний у величі й красі князь, побудував іще над берегами Тигра королівську палату, казочної краси. Після нього прийшла потопа — але її не треба розуміти в переносному значінню. У диких війнах знищили Вавилонці край. Вони то мали підчас облоги Ніниві випровадити ріку Тигр із її русла, так що горіюче місто знищили ще й грізні филі води. Історик Ксенофонт застав уже лише руїни міста. Називає їх Меспіля. Але наче якась старинна леґенда жила славна минувшина міста дальше. В середновічних часах оповідали собі Араби оповідання про колишню славу Ніниві. Завдяки великим трудам учений Нібур доказав у 1780 р., що земляні вали і нужденні хатини Арабів на правому березі Тигра лежать на цьому самому місці, де колись лежала Нінива. Теперішні мешканці міста, то могамедани, християне й жиди. Сумовито сторчать руїни старинної Ніниві, ще лише її вісім брам доби заховались. Головним будинком міста є велика мощея із струнким минаретом. Англія заняла місто при кінци осені 1918 року, після розгрому турецької армії, після заключення перемиря. Торговля і рух у місті віджили, посеред руїн старинної Ніниви починає процвітати нове життя.

З УКРАЇНСЬКОЇ СЕЛЯНСЬКОЇ СПІЛКИ В ПРАЗІ.

1-го вересня в одній з авдиторій фільософічного факультету Праського чеського університету відбулася вступна лекція на Кооперативних Курсах Української Селянської Спілки, прочитана лектором політичної економії Д. Ісаєвичем.

Лектор спочатку вказував на ті завдання, які ставить перед собою Селянська Спілка. Вона має на меті використати перебування селянства на еміґрації для підготовки хоч частини його до тої великої праці в ріжних галузях господарчого і культурного життя, без котрої немислиме відродження зруйнованої в ході політичних подій України.

Вказуючи на величезну ролю економічних чинників в життю суспільства, лектор ілюстрував численними прикладами і порівнаннями відсталість господарчу й культурну нашого народу во всіх галузях життя. Ця відсталість уявляється тим дивнійшою, чцо український народ посідає величезну територію, вкриту найродючійшою землею, має численні богацтва мінеральні, нараховує мешканців не менше, ніж мають деякі найсильнійші держави світу, як Франція, Італія та инші, і відзначається природніми здатностями, що рівняють нашого селянина з селянами найкультурнійших націй.

На думку лектора причинами цього підупадку українського народу були несприяючі ґеографічні умовини, великі нещастя історичні, дуже низький стан загальної та фахової освіти і, нарешті, брак рухливости й громадських почутів, який розвивається в народів, що довший час поневолені. Велику ролю у відродженню господарства повинна взяти кооперація, яка єдина має можливість нагромаджувати економічні засоби, необхідні для посунення наперед багатьох культурно-економічного життя сторін. Крім того вона мусить взяти в свої руки керування тими засобами і підприємствами національного значіння, котрі вимагають фаховців і здатних організаторів, бо ніяка инша організація на Україні крім кооперації, не всилі цього зробити.

Закінчуючи свою лекцію, п. Ісаєвич сказав: „Ви багнетами вироблювали волю і кращу майбутність нашій країні. Багато ваших товаришів загинуло, решту було поневичено й переможено. Це сталося не тому, що в українського козака не вистарчило героїзму, а найперш і найбільш тому, що тил нашого війска не був забезпечений тим, що дає культурно-економічний розвиток народам сучасного світу. Ми були переможені не відвагою противника і не його патріотичним чуттєм, а французькою промисловістю, европейською матеріяльною культурою і капіталами. Надалі ми мусимо набути цих цінностей, котрі вирішують кінцево хто має перемогти".

Після того, як представник Головного Організаційного Комітету Укр. Сел. Спілка на еміґрації, промовець побажав успіху слухачам в навчанню і висловив надію, що вони доведуть його до кінця.

ВИДАННЯ МИХ. ГРУШІВСЬКОГО

Від Куруківщини до Кумейщини, том 8, частина 1................$1.50
Початки Хмельниччини, том 8, частина 2 .... 1.00
Історія Української Літератури, том 1 .... 1.50
Українська Революція, Др. Мих. Лозинський, Галичина в рр. 1918-1920 .... 1.00
Примітивні оповідання, казки і байки Африки та Америки.... .85
Хмельниччина в розцвіті (1648-1650), том 8, частина 3 (оправ.) 2.00
Замовлення слати на адресу:
"SVOBODA"
183 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ свойого вуйка Івана Даньлків з Скалата, Галичина. Послідними часами перебував у Вінніпег, Манітоба, Канада. Хтоби про него знав або він сам зволить зголоситися до: **John Dashkewicz, 330 W. 37th St., New York City.** 19-24

ПОШУКУЮ СТЕФАНА МАҐДИЧ з Гнилої, п. Турка над Стриєм в Галичині. Хтоби знав або він сам, най нише до мене, бо маю дуже важну справу від його жени Марії. 23
ВАСИЛЬ НЕГЕР,
115 East 2nd St., New York, N. Y.

ПОШУКУЮ свого брата Антона Мухнія, десь замешкав в Детройт або Канаді. Походить з Кобиволок, повіт Теребовля. Десять літ це маю о нім жадної чутки. Прошу тих, котрі би о нім знали, написати на слідуючу адресу: **Мілько Й. Мухній, 320 W. 52nd Street, New York City.** 15,21,27

ТЕРЕСА БАБІЙ з сином приїхала до Америки 7. вересня 1923 і пошукує свого мужа Івана Бабій, котрий не дає о собі вістки вже 9 літ. В послідне перебував в Hammond, Ind., а літ тому 11 в Bayonne, N. J. Хто подасть його докладну адресу, дістане $10 нагороди, або нехай сам зголоситься на адресу: **50 Lewis St., Newark, N. J.** 21-26

ПОТРЕБА МУЖЕСЬКИХ КРАВЦІВ
Нова і стара робота, стала праця. Платня після умови.
Голоситися під ч. 22-23
218 E. 6th St., New York City

НА ПРОДАЖ кенді штор в добрій дільниці. Бізнес вироблений. Спродаєсь з причини виїзду. Голоситись до: **Willie, 375 Henderson Street, Jersey City, N. J.** 21-23

ПОШУКУЮ свого мужа Георгія Скох, замешкалого перед на 50 Beacon St., Newark, N. J. Мужу, в мене є лист від шваґра, в котрім пише, що вже їде до Америки і просить, щоб ти його видостав з Ellis Island. Не думай що я за тобою шукаю, що мені тебе треба. Не віриш, дай свою адресу а я вишлю тобі те письмо. Хтоб з читачів знав про него або він сам, прошу подати мені адресу. **Katie Skoch, 50 Beacon St., Newark, N. J.** 22-27

ЗМІНА АДРЕСИ

Отсим маю честь повідомити всіх тих, котрі через довгі літа замовляли у мене книжки в Скрентон, Па., що я перенісся на сталий побут до Алентавн, Па. і тут отворив одинокий український

БЛАВАТНИЙ ШТОР
(DRY GOODS STORE)

Прохаю всіх Алентонських і доокoличних Українців приходити до мене на закупно всяких товарів полотняних, бавовняних, сукняних і шовкових. Маю на складі блюзки, сути і оверковти для хлопців; дреси для дівчат; зимові спідні убрання і свeдри для дітий і для дорослих; дресики для немовлят; ковнірці, краватки, білизна, панчохи, хустки. Дрібна біжутерія для домашнього ужитку. Прибори до писання, як чорнило, олівці, папір на листи, зошити і т. д. 23,25,27

Хто раз прийде до мого штору, напевно буде моїм сталим костумером, бо переконається, що товар у мене найліпшої якости, ціни умірковані і услуга чесна.

ВАСИЛЬ ГРИШКО,
161 Tilghman St., Allentown, Pa.

ЕКСТРА! ДАРОМ! ЕКСТРА!

Кождому хто пришле 5 адресів своїх знакомих чи кревних, вишлю 2 артистично викінчені імпортовані почтівки з краю, також гороскоп або астрольоґічні переповідання щастя. Читачі! Не відкладайте а пишіть сейчас залучаючи 2 ц. марку на пересилку. 17—

KRAYOWA SUPPLY CO.,
208 East 14th Street, New York City

НАЙБІЛЬШИЙ СКЛАД ПІРЯ

в Північній Америці. Маємо в нашім складі піря власного виробу, а не злежане зі складів. Піра скубане ціле і мох; на жаданне вишлемо пробки. Товар висилаємо до всіх стейтів в Америці експресом. Пишіть по українськи до фірми на адресу: **ALBERT STETZ, 138 Passaic Street, Passaic, N. J.**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НЕБУВАЛЕ! У НАС ДІСТАНЕТЕ ПОРАДНИК ЛІКАРСЬКИЙ

З МНОГИМИ ІЛЮСТРАЦІЯМИ — Ціна за книжку **20Ц.**

ЗАМОВЛЕННЯ РАЗОМ З ГРОШИМИ ПОСИЛАТИ НА АДРЕСУ: „SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.